

Лебедєва Д. О.

викладач ц/к загальноекономічних дисциплін
Кременчуцького льотного коледжу

Харківського національного університету внутрішніх справ

Liebidieva Daria

Lecturer General Economics Department
Kremenchug Flight College
Kharkiv National University of Internal Affairs

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ДЕЯКИХ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА ІНКЛЮЗИВНУ ЗАЙНЯТИСТЬ

Анотація. Інклюзивна зайнятість є однією з гострих та актуальних проблем. Нині в суспільстві ще й досі присутній стереотип про те, що особа з обмеженими можливостями не може та не має бажання працювати. Проте серед інвалідів є значна кількість охочих реалізувати себе у трудовій діяльності. Тому ця стаття присвячена питанню аналізу деяких зовнішніх факторів впливу на трудову діяльність осіб із обмеженими можливостями, які відповідно мають вплив на рівень їхнього життя, освіти, перепідготовки або підвищення кваліфікації. У результаті дослідження було окреслено динаміку базових показників інклюзивної зайнятості та проведена діагностика географічних, демографічних, освітніх чинників у сфері інклюзивної зайнятості, що дасть змогу виокремити їхні особливості для подальшої можливості удосконалення механізмів реалізації заходів щодо сприяння трудовій діяльності інвалідів.

Ключові слова: інклюзивна зайнятість, інклюзія, інтеграція, інвалід, особи з обмеженими можливостями, ринок праці.

Вступ та постановка проблеми. Трудова діяльність є одною з провідних умов придбання людиною економічної самостійності, що забезпечує впевненість у завтрашньому дні. Водночас є така категорія людей, яка не завжди має можливість працювати. Це викликано як специфікою їхнього здоров'я, так і недосконалістю їхнього оточення, яке формується і функціонує під впливом динамічності всіх процесів зовнішнього середовища, що забезпечують рівень і якість життя не тільки осіб з обмеженими можливостями, а й населення держави загалом, а також економічне зростання держави. Важливим є вплив географічних, демографічних і освітніх факторів на інклюзивну зайнятість. Тому дуже значущим є формування системи індикаторів з метою діагностики впливу кожного з цих факторів на зайнятість осіб з інвалідністю

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні проблеми, які виникають у зв'язку з працевлаштуванням інвалідів, є предметом досліджень українських і зарубіжних авторів. Серед подібних зарубіжних досліджень можна виділити три тематичні напрями. Перший – вивчення законодавства, що визначає права інвалідів. Наприклад, розвиток соціальної політики Великобританії щодо людей з обмеженими можливостями здоров'я розглядається в статті M. Floyd і J. Curtis [1]. Соціальна політика, що проводилася в Євросоюзі, є об'єктом дослідження W. van Oorschot, B. Hvinden [2]. Розвиток шведського законодавства, що захищає права групи, досліджується в роботі R. Lindqvist [3]. Другий напрям представлений працями про рівень життя інвалідів, їхню соціальну участь та економічну активність. Прикладом може слугувати робота американських авторів R. Haveman, K. Holden, B. Wolfe, P. Smith, K. Wilson [4], яка охоплює період з 1982 по 1991 рік. До третього напрямку належать дослідження ефективності заходів щодо сприяння працевлаштуванню інвалідів. Такого роду практики як частина соціальної політики розглядаються M.A. Verdugo, A. Jimenez, F.B.J. de Urries [5]. Деякі проблеми консультування інвалідів в процесі сприяння їхньому працевлаштуванню висвітлюються в роботі G.A.M. Backenroth [6]. Ed. Westerhout проведено аналіз

ринку праці та ефективності впливу на нього різних видів політики щодо інвалідів [7].

Увага українських дослідників зосереджена в основному на визначенні ефективності державних заходів щодо працевлаштування інвалідів, на оцінці економічного збитку внаслідок інвалідності, виявленні потреби інвалідів у працевлаштуванні. Перераховані аспекти можливо реалізувати за ретельного аналізу впливу факторів на конкурентоспроможність людей з обмеженими можливостями під час виходу на ринок праці, що визначило актуальність дослідження, практичну і наукову значущість.

Метою статті є аналіз впливу окремих чинників на інклюзивну зайнятість.

Результати дослідження. В умовах актуалізації пов'язаних відносин між державними органами зайнятості, органами соціального захисту населення, бізнес-одинацями гостро піднімається питання про підвищення рівня зайнятості найбільш вразливої категорії населення – осіб з обмеженими можливостями. У зв'язку з цим в науковій літературі з'являється новий термін «інклюзивна зайнятість», яка згідно з нашими дослідженнями отримала формулювання як комплекс соціально-економічних відносин забезпечення цієї категорії осіб робочими місцями та участю у трудовій діяльності з метою отримання ними необхідних матеріальних цінностей і соціальної інтеграції. З таких позицій інклюзивна зайнятість є важливою соціально-економічною характеристикою як ринку праці, так і суспільства загалом, а праця людини з обмеженими можливостями дуже важлива для самої людини, тим самим зміцнюючи її фізичний, психологічний, соціально-економічний стан, покращуючи матеріальний стан її сім'ї і приносячи певні блага для держави. Однак, як показує статистика (табл. 1), чисельність людей з обмеженими можливостями за період з 2013 по 2017 рік скоротилася, особливо різкий спад на 263,2 тис. осіб можна спостерігати в 2014 році, проте з різних причин інвалідності (загальне захворювання, інвалідність із дитинства, нещасний випадок на виробництві (трудова каліцтво чи інше пошкодження здоров'я), професійне захворювання, поранення, контузії, каліцтва, захворювання [8]) чисельність у 2017 році порівняно з 2015 роком зросла на 21,5 тис. осіб.

Динаміка основних показників інклюзивної зайнятості в Україні в 2013–2017 рр.*

Рік	Населення, тис. чол.	Число інвалідів, тис. чол.	Зміна до минулого року, к-нт	Частка інвалідів у чисельності населення, %	Число працездатних інвалідів, чол.	Частка працездатних інвалідів у їх чисельності, %	Число працюючих інвалідів, осіб	Частка працюючих інвалідів в числі працездатних, %
1	2	3		4	5	6	7	8
2013	45259,5	2831,7	–	6,26	2511718	88,7	899195	35,8
2014	42831,4	2568,5	0,907	5,99	2283397	88,9	794622	34,8
2015	42675,3	2614,1	1,018	6,13	2269039	86,8	821392	36,2
2016	42502,9	2603,3	0,996	6,12	2196360	84,4	666827	30,4
2017	42315,8	2635,6	1,012	6,23	2148312	81,5	670180	31,2
В середньому			0,983	6,15	–	25	–	33,7

*Джерело: ця таблиця і наступні складені за даними [9; 10; 11; 12; 13]

Проведений в роботі аналіз показав, що інституційні основи забезпечення зайнятості інвалідів в Україні мають певний історичний шлях розвитку. Перехід до ринкових відносин підірвав основи раніше сформованої системи зайнятості та праці інвалідів. За офіційною статистикою в Україні близько 2,6 млн. інвалідів. Вразливим місцем української статистики є те, що вона фіксує кількість одержувачів різних соціальних пільг, а не саме інвалідів як осіб, що мають фізичні вади. У середньому число осіб, вперше визнаних інвалідами, у 2005–2017 роках становить щорічно 155,6 тис. (рис.1).

Частка чисельності осіб, вперше визнаних інвалідами, неухильно знижується. При цьому за аналізований період у загальній чисельності інвалідів практично не змінилися частки інвалідів 1 і 3 груп, становивши в 2017 р. відповідно приблизно 12% і 52%, але майже на 3,3% скоротилася частка інвалідів 2 групи, становивши 36%.

Продемонстровані статистичні дані інклюзивної зайнятості дозволяють виділити особливості зайнятості цієї категорії населення: по-перше, інклюзивні працівники мають обмежену працездатність і вимагають спеціально організованих робочих місць і умов праці; по-друге, свої здібності, як правило, такі люди реалізують у сфері послуг і дуже рідко – у виробничій сфері; по-третє, найбільш поширеними формами зайнятості є гнучкі форми, переважно самозайнятість, і нелегальні або приховані форми зайнятості; по-четверте, спостерігаються суттєві відмінності в рівні кваліфікації, стажі і досвіді роботи, ступені і характері інвалідності, рівні заробітної плати та ін. Виділені особливості підводять до того, що потрібен аналіз зовнішніх факторів, що впливають на інклюзивну зайнятість. У зв'язку з обмеженістю обсягу цієї публікації акцент буде зроблений на географічні (табл. 2), демографічні, освітні чинники.

Згідно з табл. 2, для оцінки змін чисельності осіб з обмеженими можливостями застосовані базисні і ланцюгові індекси, які характеризують зміну явищ у часі в просторі. Результати аналізу табл. 2 свідчать, що досить високі темпи інвалідації відзначаються в Вінницькому, Волинському, Житомирському, Івано-Франківському, Київському, Львівському, Полтавському, Тернопільському, Харківському, Хмельницькому, Черкаському, Черновецькому регіонах. Якщо порівнювати, то в середньому в Україні в 2017 році налічувалося 62 людини з обмеженими можливостями на 1000 наявного населення, а в цьому ж році у вищезазначених регіонах було відповідно 76, 78, 87, 75, 70, 81, 67, 64, 62, 104, 93, 78 осіб на 1000 населення цих регіонів. Спостерігається негативна тенденція – зрос-

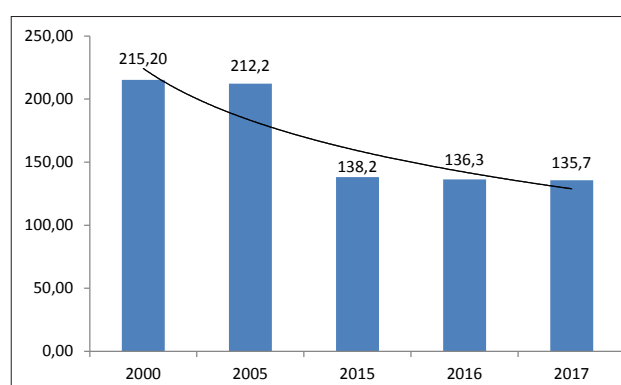

Рис. 1. Динаміка чисельності осіб, вперше визнаних інвалідами

тання інвалідації, що пов'язано зі збройним конфліктом, загостренням соціально-економіко-політичної ситуації в державі [14], зі старінням населення цих регіонів, якому притаманні наявність хронічних захворювань і захворювань, які викликають інвалідність, а також зайнятістю на шкідливих видах виробництва, травматизмом, недостатнім рівнем профілактичної роботи, техніки безпеки та медичного обслуговування, крім цього, значним відтоком молоді. Однак серед численних причин збільшення чисельності «особливих» людей нині є військова агресія, в результаті якої проблема інвалідів набуває для України ще більш актуального значення. Українські воїни, які отримали під час бойових дій в АТО поранення, потребують не тільки медичної, а й професійної реабілітації та соціальної допомоги. Чисельність осіб з обмеженою працездатністю має певні тенденції на місцевому рівні, а саме в міських і сільських поселеннях (табл. 3). Результати аналізу табл. 3 свідчать про те, що спостерігається незначне збільшення структурних змін чисельності уперше визнаних осіб з інвалідністю у віці 18 років і старших у сільській місцевості в 2017 році щодо 2013 року на 4%, що пояснюється зупинкою виробництва, погіршенням екологічної ситуації, незадовільним рівнем розвитку інфраструктури міста, труднощами у працевлаштуванні тощо, а якщо конкретніше, то це визначається простотою життя і близькими соціальними зв'язками на селі.

Демографічні характеристики людей з обмеженою працездатністю важливі під час дослідження процесів інклюзивної зайнятості, оскільки не тільки визначають їхню якість життя і становище в суспільстві, а необхідні для вивчення

Таблиця 2

Індекси зміни чисельності осіб з обмеженими можливостями за регіонами у 2013–2017 рр.

Регіони	Базисні індекси				Ланцюгові індекси				Зміна чисельності осіб з обмеженими можливостями на 1000 населення (2017 р. –2013 р.)
	2014/2013	2015/2013	2016/2013	2017/2013	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	
Україна	0,907	0,923	0,919	0,931	0,907	1,018	0,996	1,012	-1
Вінницька	1,018	1,016	1,027	1,032	1,018	0,998	1,011	1,005	4
Волинська	1,018	1,027	1,042	1,054	1,018	1,009	1,014	1,012	4
Дніпропетровська	1,048	1,038	1,031	1,031	1,048	0,991	0,993	1,001	2
Донецька	0,576	0,652	0,595	0,586	0,576	1,133	0,913	0,983	-25
Житомирська	1,023	1,035	1,047	1,065	1,023	1,012	1,012	1,016	+8
Закарпатська	1,027	1,032	1,045	1,059	1,027	1,006	1,012	1,014	+3
Запорізька	1,111	1,113	1,098	1,092	1,111	1,001	0,987	0,994	+7
Івано-Франківська	1,022	1,040	1,056	1,087	1,022	1,017	1,016	1,029	+6
Київська	1,034	1,050	1,066	1,089	1,034	1,015	1,015	1,022	+5
Кіровоградська	1,027	1,027	1,027	1,030	1,027	1,000	1,000	1,003	+3
Луганська	0,390	0,470	0,439	0,425	0,390	1,205	0,934	0,969	-30
Львівська	1,015	1,030	1,046	1,067	1,015	1,014	1,016	1,020	+2
Миколаївська	1,015	1,011	1,016	1,023	1,015	0,997	1,005	1,006	+3
Одеська	1,018	1,021	0,981	1,027	1,018	1,003	0,961	1,047	+2
Полтавська	1,033	1,041	1,039	1,050	1,033	1,007	0,999	1,010	+5
Рівненська	1,005	0,998	0,998	1,006	1,005	0,994	1,000	1,008	+1
Сумська	1,015	1,009	1,007	1,010	1,015	0,993	0,998	1,004	+3
Тернопільська	1,019	1,029	1,046	1,072	1,019	1,009	1,017	1,024	+5
Харківська	1,077	1,110	1,100	1,097	1,077	1,030	0,991	0,997	+6
Херсонська	1,014	1,004	1,001	1,008	1,014	0,989	0,997	1,007	+2
Хмельницька	1,030	1,044	1,069	1,106	1,030	1,013	1,024	1,034	+22
Черкаська	1,040	1,062	1,091	1,147	1,040	1,021	1,027	1,051	+15
Чернівецька	1,027	1,028	1,047	1,064	1,027	1,001	1,018	1,016	+4
Чернігівська	1,001	0,984	0,976	0,978	1,001	0,982	0,992	1,002	+2
м. Київ	1,028	1,035	1,038	1,048	1,028	1,006	1,003	1,010	+1

Таблиця 3

Кількість уперше визнаних осіб з інвалідністю у віці 18 років і старших за місцем проживання в Україні у 2013–2017 рр.

Показники	Роки									
	2013		2014		2015		2016		2017	
	осіб	питома вага, %	осіб	питома вага, %	осіб	питома вага, %	осіб	питома вага, %	осіб	питома вага, %
Усього осіб, у тому числі	165114	100	133745	100	138247	100	136302	100	135674	100
в міських поселеннях	112662	68	86949	65	90297	65	88167	65	87385	64
в сільській місцевості	52452	32	46796	35	47950	35	48135	35	48287	36
Усього особи працездатного віку (жінки – 18-54 років, чоловіки – 18-59 років), у тому числі	133333	100	109040	100	111891	100	112187	100	110820	100
в міських поселеннях	88005	66	68322	63	70435	63	70152	63	68816	62
в сільській місцевості	45328	34	40718	37	41456	37	42035	37	42004	38

закономірностей, тенденцій і прогнозів щодо підгруп людей з інвалідністю. Крім того, необхідні для вимірювання рівності можливостей цих людей у гендерному аспекті. Інваліди працездатного віку рідко, в одному випадку з десяти, проживають самотньо. Як правило, 20- або 30-річні інваліди або живуть зі своїми батьками, або у них є чоловік (дружина). Тип домашнього господарства визначає соціально-економічне становище інваліда, і наявність у сім'ї дітей у віці до 18 років є фактором підвищеного ризику бідності сімей

інвалідів у разі, якщо доступ на ринок праці обмежений станом їхнього здоров'я. До пенсійного віку більшість інвалідів живуть окремо від дітей, або удвох із чоловіком (дружиною), або самотньо. У когортах 60 і особливо 70-річних серед подружніх пар зростає частка сімей, де обоє мають інвалідність. Частка домогосподарств, які складаються повністю з інвалідів, досягає в цьому віці 40 і 50% відповідно. Положення інвалідів старших вікових когорт значно залежить від розміру пенсійних та інших виплат, а також програм соці-

Чисельність людей з обмеженими можливостями, які проходили професійне навчання за 2013–2017 рр. по регіонах

Регіони	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
Україна	4178	4252	4159	3941	
Вінницька	158	194	200	187	
Волинська	144	157	172	125	
Дніпропетровська	160	174	163	201	
Донецька	364	252	187	299	
Житомирська	178	202	198	147	
Закарпатська	91	89	81	67	
Запорізька	157	161	172	168	
Івано-Франківська	209	172	194	182	
Київська	97	115	139	107	
Кіровоградська	114	108	121	104	
Луганська	127	71	40	59	
Львівська	379	417	442	445	
Миколаївська	126	156	110	141	
Одеська	171	180	193	176	
Полтавська	156	166	184	173	
Рівненська	215	254	237	189	
Сумська	75	92	65	58	
Тернопільська	124	117	88	110	
Харківська	305	260	263	241	
Херсонська	51	59	71	49	
Хмельницька	256	260	242	206	
Черкаська	211	247	231	203	
Чернівецька	95	114	111	94	
Чернігівська	102	137	117	91	
м. Київ	113	98	138	119	

альної підтримки цієї категорії населення. Значна частина інвалідів проживає самотньо. Зарубіжні дослідження показують, що депресія і самотність загострюють ризики функціональних обмежень людини [15]. Провокуючи негативну самооцінку стану здоров'я, вони підсилюють функціональні обмеження, що у вигляді ланцюгової взаємодії призводить до ще більшої соціальної ізоляції, у зв'язку з чим багато «особливих» людей висловлюють готовність повернутися на ринок праці, якщо йому/їй буде запропонована посиљна робота і професійне навчання.

Необхідно відзначити, що нині проблема професійної підготовки та перепідготовки інвалідів має високу актуальність. Дані державної статистики не дозволяють встановити точні дані щодо частки інвалідів, що мають професійну освіту, в загальній чисельності працюючих інвалідів. Однак цілком можна припустити, що таке співвідношення незначне. Незалежно від території проживання серед працюючих інвалідів, що мають професійну освіту, переважають ті, у кого робота не відповідає спеціальності. Невідповідність характеру виконуваної роботи отриманій спеціальності може бути наслідком дефіциту робочих місць за професіями, рекомендованими для інвалідів. Усунути цю проблему здатна система професійної перепідготовки і підвищення кваліфікації. Освітній професійний фактор, що впливає на рівень інклюзивної зайнятості, в Україні за аналізований період 2013–2017 рр. має негативну тенденцію (табл. 4), що пояснюється відсутністю мотивації у працевлаштуванні, скороченням кількості професійних освітніх організацій, включених в систему інклюзивної середньої професійної освіти, та ін.

Вищі навчальні заклади до навчання людей з обмеженими можливостями також не пристосовані, не дають можливості реалізувати себе і мають безліч недоліків. За даними Міністерства освіти і науки України кількість осіб з інвалідністю серед студентів вищих навчальних закладів на початок 2017 навчального року становила 13 216 осіб [13]. Заклади вищої освіти припускають деякі пільги на навчання, але їхні навчальні корпуси не пристосовані до потреб людей з особливими фізичними потребами. До речі, більшість абітурієнтів-інвалідів самі відмовляються від пільг, хочуть вступати на загальних підставах, оскільки мають знання і здібності, але проблема з архітектурною «бар'єрністю» залишається невирішеною. Непристосованість корпусів для навчання, гуртожитків для проживання, бібліотек обмежує студентів-інвалідів дистанційною та заочною формами навчання.

Незначне охоплення послугами з перепідготовки може бути зумовлене, з одного боку, незацікавленістю самих інвалідів, а з іншого – згодою роботодавців приймати на роботу претендентів, кваліфікація яких не відповідає вимогам робочих місць. Тут необхідно також відзначити, що доцільність професійної перепідготовки вища для працівників із мінімальним стажем роботи на цьому місці, оскільки далі, виконуючи повсякденні обов'язки, вони накопичують специфічний людський капітал, адаптуються до нових професійних вимог і успішно справляються зі своїми обов'язками.

Водночас забезпечення інвалідів доступом до якісної професійної освіти є ключовою умовою для підвищення конкурентоспроможності групи на ринку праці. Працевлаштування не за фахом має негативні наслідки як для самої людини, так і для держави. Індивідуальні витрати полягають у втраті часу і коштів, витрачених на засвоєння компетенцій, які в подальшому не можуть бути джерелом людського капіталу. Витрати держави включають витрати на навчання інвалідів і на спеціальну професійну підготовку (перепідготовку, навчання) тих із них, хто не зміг

працевлаштуватися за фахом. Узгодження напрямів професійної підготовки з інтересами роботодавців регіону, які створюють робочі місця для інвалідів, є найбільш прийнятним способом оптимізації витрат на навчання людей з обмеженими можливостями здоров'я.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дає можливість визначити, що є багато факторів, які заважають працевлаштуванню осіб з обмеженими можливостями на вітчизняні підприємства. Такі фактори можуть бути розділені на дві групи: зовнішні (географічні, демографічні, освітні, політичні, правові, економічні, соціальні та ін.) і внутрішні (необхідність вкладати власні кошти в створення спеціальних робочих місць; висока відповідальність за умови праці і режим праці і відпочинку інвалідів; робота підприємства по змінах, що не дозволяє приймати на вакантні місця людей з інвалідністю, яким такий графік протипоказаний; наявність шкідливих умов праці, неприйнятних для інвалідів, та ін.). Вплив перерахованих чинників може бути згладжений за умови реалізації доцільної державної політики у сфері сприяння зайнятості. Критерії ефективності такої політики повинні включати не тільки формальні показники роботи центрів зайнятості населення (число працевлаштованих на створені чи квотні робочі місця для інвалідів), а й оцінку економічного ефекту від працевлаштування інвалідів у територіальному і галузевому розрізі, а також у розрізі груп інвалідності. Складність проблеми зайнятості «особливих» людей на підприємствах визначає необхідність пошуку нових форм і методів роботи щодо сприяння працевлаштуванню цієї категорії населення.

Список використаних джерел:

1. Floyd M., Curtis J. An examination of changes in disability and employment policy in the United Kingdom. *European Journal of Social Security*. 2000. Issue 2. № 4. P. 303–322.
2. Van Oorschot W., Hvinden B. Introduction: towards convergence? disability policies in Europe. *European Journal of Social Security*. 2000. Vol. 2. № 4. P. 293–302.
3. Lindqvist R. Swedish disability policy: from universal welfare to civil rights? *European Journal of Social Security*. 2000. Vol. 2. № 4. P. 399–418.
4. Haveman R., Holden K., Wolfe B., Smith P., Wilson K. The changing economic status of U.S. disabled men: trends and their determinants, 1982–1991. *Empirical Economics*. 1999. Vol. 24. № 4. P. 571–598.
5. Verdugo M.A., Jimenez A., de Urries F.B.J. Social and employment policies for people with disabilities in Spain. *European journal of social security*. 2000. № 4. P. 323–341.
6. Backenroth G.A.M. People with disabilities and the changing labor market: some challenges for counseling practice and research on workplace counseling. *International Journal for the Advancement of Counselling*. 2001. Vol. 23. № 1. P. 21–30.
7. Westerhout (Ed.). Disability risk, disability benefits, and equilibrium unemployment. *International Tax and Public Finance*. 2001. Vol. 8. № 3. P. 219–244.
8. Гаврилов О.В. Характеристика стану інвалідизації населення в Україні (зведені статистичні показники). Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Вип. 8. 2016. URL: <http://aqce.com.ua/vipusk-n8-2017/gavrilov-ov-harakteristika-stanu-invalidizacii-naselelnja-v-ukraini-zvedeni-statistichni-pokazniki.html> (дата звернення: 08.07.2019).
9. Соціальний захист населення України : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2014. 120 с.
10. Соціальний захист населення України : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2015. 124 с.
11. Соціальний захист населення України : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2016. 123 с.
12. Соціальний захист населення України : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2017. 122 с.
13. Соціальний захист населення України : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2018. 125 с.
14. Місцевий ринок праці: умови функціонування, методи та способи забезпечення збалансованості : монографія / за наук. ред. В.М. Василенко; НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. Донецьк : Юго-Восток, 2014. 366 с.
15. Savikko N., Routasalo P., Tilvis R.S., Strandberg T.E. & Pitkälä K.H. Predictors and subjective causes of loneliness in an aged population. *Archives of Gerontology and Geriatrics*. 2005. Vol. 41. P. 223–233.

References:

1. Floyd M., Curtis J. (2000). An examination of changes in disability and employment policy in the United Kingdom. *European Journal of Social Security*. Issue 2, no. 4, pp. 303–322. (in United Kingdom)
2. Van Oorschot W., Hvinden B. (2000). Introduction: towards convergence? disability policies in Europe. *European Journal of Social Security*, vol. 2, no. 4, pp. 293–302. (in UE)
3. Lindqvist R. (2000). Swedish disability policy: from universal welfare to civil rights? *European Journal of Social Security*, vol. 2, no. 4, pp. 399–418. (in UE)
4. Haveman R., Holden K., Wolfe B., Smith P., Wilson K. (1999). The changing economic status of U.S. disabled men: trends and their determinants, 1982–1991. *Empirical Economic*, vol. 24, no. 4, pp. 571–598.
5. Verdugo M.A., Jimenez A., de Urries F.B.J. (2000). Social and employment policies for people with disabilities in Spain. *European journal of social security*, no. 4, pp. 323–341. (in UE)
6. Backenroth G.A.M. (2001). People with disabilities and the changing labor market: some challenges for counseling practice and research on workplace counseling. *International Journal for the Advancement of Counselling*, vol. 23, no. 1, pp. 21–30.
7. Backenroth G.A.M. (2001). People with disabilities and the changing labor market: some challenges for counseling practice and research on workplace counseling. *International Journal for the Advancement of Counselling*, vol. 23, no. 1, pp. 21–30.
8. Westerhout (Ed.). (2001). Disability risk, disability benefits, and equilibrium unemployment. *International Tax and Public Finance*, vol. 8, no. 3, pp. 219–244.
9. Gavrilov O.V. (2016). Kharakterystyka stanu invalidyzatsii naselelnia v Ukraini (zvedeni statystychni pokaznyky) [Characteristics of the state of population disability in Ukraine (consolidated statistical indicators)]. *Actual issues of correctional education (pedagogical sciences)*, issue 8. Available at: <http://aqce.com.ua/vipusk-n8-2017/gavrilov-ov-harakteristika-stanu-invalidizacii-naselelnja-v-ukraini-zvedeni-statistichni-pokazniki.html> (accessed 08.07.19). (in Ukrainian)
10. State Statistics Service of Ukraine (2014). Sotsialnyi zakhyst naselelnia Ukrainy : statystychnyi zbirnyk [Social protection of the population of Ukraine : statistical collection]. Kiev : Informatsiino-analitychne ahentstvo. (in Ukrainian)
11. State Statistics Service of Ukraine (2015). Sotsialnyi zakhyst naselelnia Ukrainy : statystychnyi zbirnyk [Social protection of the population of Ukraine : statistical collection]. Kiev : Informatsiino-analitychne ahentstvo. (in Ukrainian)
12. State Statistics Service of Ukraine (2016). Sotsialnyi zakhyst naselelnia Ukrainy : statystychnyi zbirnyk [Social protection of the population of Ukraine : statistical collection]. Kiev : Informatsiino-analitychne ahentstvo. (in Ukrainian)
13. State Statistics Service of Ukraine (2017). Sotsialnyi zakhyst naselelnia Ukrainy : statystychnyi zbirnyk [Social protection of the population of Ukraine : statistical collection]. Kiev : Informatsiino-analitychne ahentstvo. (in Ukrainian)
14. State Statistics Service of Ukraine (2018). Sotsialnyi zakhyst naselelnia Ukrainy : statystychnyi zbirnyk [Social protection of the population of Ukraine : statistical collection]. Kiev : Informatsiino-analitychne ahentstvo. (in Ukrainian)
15. Druzhynina V.V. (2014). *Mistsevyi rynek pratsi: umovy funktsionuvannya, metody ta sposoby zabezpechennya zbalansovanosti* [Local labor market: conditions of functioning, methods and methods of balancing]. Donetsk : South-East, 365. (in Ukrainian)
16. Savikko N., Routasalo P., Tilvis R.S., Strandberg T.E. & Pitkälä K.H. (2005). Predictors and subjective causes of loneliness in an aged population. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, vol. 41, pp. 223–233.

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ НЕКОТОРЫХ ВНЕШНИХ ФАКТОРОВ НА ИНКЛЮЗИВНУЮ ЗАНЯТОСТЬ

Аннотация. Инклюзивная занятость является одной из острых и актуальных проблем. Сегодня в сознании общества до сих пор присутствует стереотип о том, что лицо с ограниченными возможностями не может и не имеет желания работать. Однако среди инвалидов есть значительное количество желающих реализовать себя в трудовой деятельности. Поэтому статья посвящена вопросу анализа некоторых внешних факторов влияния на трудовую деятельность лиц с ограниченными возможностями, которые, соответственно, имеют влияние на уровень их жизни, образование, переподготовку или повышение квалификации. В результате исследования была обозначена динамика базовых показателей инклюзивной занятости и проведена диагностика географических, демографических, образовательных факторов в сфере инклюзивной занятости, что позволит выделить их особенности для дальнейшей возможности совершенствования механизмов реализации мероприятий по содействию трудовой деятельности инвалидов.

Ключевые слова: инклюзивная занятость, инклюзия, интеграция, инвалид, лица с ограниченными возможностями, рынок труда.

ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF SOME EXTERNAL FACTORS ON INCLUSION OF EMPLOYMENT

Summary. Inclusive employment is one of the acute and topical issues. Today, in the society conscience, persist a stereotype that a person with disabilities can not and has no desire to work. However, among the disabled there is a significant number of those who wish to realize themselves in the work. Therefore, this article is devoted to the analysis of some external factors affecting the work activity of persons with disabilities, which respectively have an impact on their level of life, education, retraining or advanced training. Various problems arising from the employment of disabled people are the subject of studies by Ukrainian and foreign authors. Among such foreign studies, three thematic directions can be distinguished. The first is the study of legislation defining the rights of persons with disabilities. The second direction is represented by works on the standard of living of the disabled, their social participation and economic activity. The third direction is the study of the effectiveness of measures to promote the employment of people with disabilities. The attention of Ukrainian researchers is mainly focused on determining the effectiveness of state measures on the employment of disabled people, in assessing the economic damage caused by disability, and identifying the needs of disabled people in employment. The above aspects can be realized at a thorough analysis of the influence of factors on the competitiveness of people with disabilities when entering the labor market, which determined the relevance of the research, practical and scientific significance. As a result of the study, the dynamics of the main indicators of inclusive employment was outlined and a geographical diagnosis was made using the indices of changes in the number of people with disabilities by regions and in general in Ukraine, demographic (age, marital status, type of household) and educational factors based on vocational retraining indicators and qualification development in the field of inclusive employment, which will allow to highlight their features in order to further improve the mechanisms. taking measures to promote the work of the disabled. The obtained characteristic of external factors for inclusive employment will allow to take comprehensive consideration of qualitative features of persons with disabilities, improve ways of attracting and encouraging in the field of labor activity.

Key words: inclusive employment, inclusion, integration, disabled, persons with disabilities, labor market.